PUNYASHLOK AHILYADEVI HOLKAR SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR

SKILL DEVELOPMENT CENTRE

Course Name: Certificate Course in Journalisam And Mass Communication

Year- 2023

दिनांक: ०२ /०९/२०२३

प्रति,
डॉ. प्रभाकर कोळेकर
संचालक
कौशल्य विकास केंद्र
पु. अ. होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

विषय: वृत्तपत्रविद्या आणि जनसंवाद प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाची सुधारित रचना जमा करणे बाबत....

महोदय,

पु.अ.हो.सोलापूर विद्यापीठाच्या कौशल्य विकास विभागाच्या अंतर्गत वृत्तपत्रविद्या आणि जनसंवाद प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरु आहे. सदर अभ्यासक्रमाचा सुधारित पाठ्यक्रम, प्रश्नपत्रिका स्वरूप, लेखी आणि प्रात्यक्षिक मार्कांची रचना, शुल्क, प्रवेशाची पात्रता आदी जनसंज्ञापन विभागात २५ ऑगस्ट २०२३ रोजी डॉ.रवींद्र चिंचोलकर यांच्या अध्यक्षतेखाली आणि सदस्य डॉ.अंबादास भासके तथा डॉ.तेजस्विनी कांबळे यांच्या उपस्थित निश्चित केले आहे. सोबत इंग्रजी आणि मराठी अभ्यासक्रमाची नवीन रचना हार्ड कॉपी मध्ये जोडली आहे तसेच सॉफ्ट कॉपी कौशल्य विकास केंद्राच्या मेल वरती देखील पाठवीत आहोत. तरी सदर अभ्यासक्रमाची सुधारित रचना जमा करून घ्यावी.

रवींद्र चिंचोलकर

डॉ. आर. बी. चिंचोलकर
Head
Department of Mass Communication
School of Social Sciences
Punyashlok Ahilyadevi Holkar
Solapur University, Solapur

SKILL DEVELOPMENT CENTRE
PUNYASHLOK AHILYADEVI HOLKAR
SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR
Inward No. ~~04/09/2023~~ 753
Date 04/09/2023
Clerk Sign. Co-ordinator Sign.

श्रीमती कुलकर्णी
syllabus फाईल करून घ्यावा

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
कौशल्य विकास केंद्र
वृत्तपत्रविद्या आणि जनसंवाद प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम
अभ्यासक्रम

❖ **कालावधी** : ६ महिने

❖ **अभ्यासक्रमाची आवश्यकता :**

1) विद्यार्थ्यांना पत्रकारिता आणि जनसंवादाचे तंत्र कळू शकेल.

२) विद्यार्थ्यांना पत्रकारिता करण्याचा आत्मविश्वास मिळेल.

३) वार्तांकन आणि संपादनासाठी आवश्यक असलेली सर्व कौशल्ये विद्यार्थ्यांना मिळू शकतात.

❖ **रोजगार आणि उद्योजकतेच्या संधी:**

१) विद्यार्थी पत्रकार म्हणून काम करू शकतील.

२) विद्यार्थी वृत्त संपादक म्हणून काम करू शकतील.

३) विद्यार्थी स्वतःचे वृत्तपत्र/ई-वृत्तपत्र/ऑनलाईन वृत्तपत्र सुरू करू शकतील.

❖ **प्रवेश शुल्क** : ३०००/-

❖ **प्रवेश पात्रता** : बारावी किंवा समकक्ष परीक्षा उत्तीर्ण झालेला विद्यार्थी

❖ **शिक्षकांची पात्रता:** शिक्षकाने एम.ए. मास कम्युनिकेशन उत्तीर्ण केले पाहिजे.

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

कौशल्य विकास केंद्र

वृत्तपत्रविद्या आणि जनसंवाद प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रम रचना

शीर्षक: वृत्तपत्रविद्या आणि जनसंवाद प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

कालावधी: ६ महिने

अभ्यासक्रम	कालावधी	पेपरचे शीर्षक	पेपर क्रमांक	तासिका	थेअरी मूल्यमापन	अंतर्गत प्रात्यक्षिक मूल्यमापन	श्रेयांक
वृत्तपत्रविद्या आणि जनसंवाद प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	६ महिने		१	४५	८०	२०	३ श्रेयांक
			२	४५	८०	२०	३ श्रेयांक
			३	४५	८०	२०	३ श्रेयांक
			४	४५	८०	२०	३ श्रेयांक
एकूण				**१८०**	**३२०**	**८०**	**१२ श्रेयांक**

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
कौशल्य विकास केंद्र
वृत्तपत्रविद्या आणि जनसंवाद प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम
अभ्यासक्रम तपशील

१)	पेपरचे शीर्षक	१)पत्रकारिता आणि जनसंज्ञापन:संकल्पना, व्याप्ती २)वार्ताहर: कार्ये आणि जबाबदारी ३)बातमीची विविध क्षेत्रे ४)संपादक कार्ये आणि जबाबदारी	
२)	पेपर क्रमांक	पेपर क्र.-१ पेपर क्र.-२ पेपर क्र.-३ पेपर क्र.-४	
३)	पेपरचे उद्देश्य	1) विद्यार्थ्यांना पत्रकारिता आणि जनसंवादाचे तंत्र कळू शकेल.	
		२) विद्यार्थ्यांना पत्रकारिता करण्याचा आत्मविश्वास मिळेल.	
		३) वार्तांकन आणि संपादनासाठी आवश्यक असलेली सर्व कौशल्ये विद्यार्थ्यांना मिळू शकतात.	
४)	फलनिष्पत्ती	१) विद्यार्थी पत्रकारितेच्या तंत्रात कुशल असेल.	
		२) विद्यार्थ्याला बातमीचे वार्तांकन आणि संपादन करता येईल.	
५)	**अभ्यासक्रमाचा आशय**		
	पेपर क्र.-१	**पत्रकारिता आणि जनसंवाद: संकल्पना, व्याप्ती** • स्वरूप, व्याप्ती आणि व्याख्या, पत्रकारिता आणि जनसंवादाचे घटक, • जनसंवादाची कार्ये आणि वैशिष्ट्ये • पत्रकारिता आणि जनसंवादाची भूमिका • पारंपारिक आणि लोकमाध्यमांचा इतिहास आणि वैशिष्ट्ये, छापील माध्यमे, इलेक्ट्रॉनिक मीडिया (रेडिओ, टीव्ही, सिनेमा), आणि इंटरनेट	४५ तास
	पेपर क्र.-२	**वार्ताहर: कार्ये आणि जबाबदारी** • बातमी:व्याख्या, संकल्पना, घटक, मूल्ये, स्रोत, बातम्यांची रचना, बातमीचे 'क' कार • शिरोभाग परिचय, शिरोभागाचे प्रकार • मथळे- तंत्र, शैली, उद्देश, मथळ्यांचे प्रकार, वर्तमानपत्रातील भाषा • वार्ताहरांची पात्रता आणि जबाबदाऱ्या • माहितीचा अधिकार आणि वार्तांकनातील वापर • वार्तांकनाचे प्रकार: शोधात्मक, विश्लेषणात्मक, बीट पत्रकारिता, पत्रकार परिषद, मुलाखती • वृत्तलेखन-मोबाइल पत्रकारिता,ऑनलाईन वृत्तपत्रे,रेडीओ,दूरचित्रवाणी	४५ तास

	पेपर क्र.-३	**बातमीची विविध क्षेत्रे** • मानवी स्वारस्य, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान, पर्यावरण, अर्थशास्त्र, विकास, वाणिज्य, व्यवसाय, सहकारी संस्था. • राजकारण, प्रशासन, विधिमंडळ, स्थानिक स्वराज्य संस्था, ग्राहकवाद, पाणी आणि ऊर्जा, साक्षरता, लिंगभाव, कृषी, आरोग्य, शिक्षण • मनोरंजन, खेळ, संस्कृती, सामाजिक, जीवनशैली, गुन्हे, न्यायव्यवस्था • बातम्यांचे भाषांतर:पीटीआय, यूएनआय.	४५ तास
	पेपर क्र.-४	**संपादक: कार्ये आणि जबाबदारी** • संपादकीय विभागातील विभाग आणि रचना , • जबाबदाऱ्या: व्यवस्थापकीय संपादक, मुख्य संपादक, निवासी संपादक, सहाय्यक संपादक, वृत्त संपादक, मुख्य-उपसंपादक, उप-संपादक • संपादकीय, संपादकीयांचे प्रकार. • संपादकीय पृष्ठाचे नियोजन मत संपादित करणे • लेख, संपादकांना आलेल्या पत्रांची निवड करून संपादित करणे • वृत्तपत्राच्या पानांची रचना • रूपक लेख आणि रुपकांचे प्रकार • समीक्षा • मुद्रितशोधन • नवीन तंत्रज्ञान आणि संपादन तंत्र	४५ तास
6)	**संदर्भ पुस्तके**	१)बातमीदारी, सुनील माळी, राजहंस प्रकाशन, पुणे २)पत्रकारिता :शोध आणि बोध ,सचिन वायकुळे, भाग्यश्री प्रकाशन, कोल्हापूर ३)मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास, रा.के.लेले, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे ४)पत्रकारितेची मुलतत्वे-सुधाकर पवार, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे ५)कृषिपत्रकरिता-सुधाकर पवार, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे ६)माध्यम अभ्यासातील प्रमुख संकल्पना- संजय रानडे ,डायमंड पब्लिकेश, पुणे ७)टीव्हीच्या पडद्यामागचं विश्वडॉ. कविता राणे ,डायमंड पब्लिकेश, पुणे ८)मराठी पत्रकारिताः पहिली पावले, प्रा. सु.ह.जोशी,डायमंड पब्लिकेश, पुणे ९)महाराष्ट्रातील प्रसारमाध्यमे: काल आणि आज , संजय कोल्हटकर ,डायमंड पब्लिकेश, पुणे १०)माध्यम अभ्यास व माध्यम समीक्षा.संजय रानडे ,डायमंड पब्लिकेश, पुणे ११)टेलिविजन और क्राईम रिपोर्टिंग, वर्तिका नन्दा ,राजकमल प्रकाशन, नवी दिल्ली १२)जनसंवाद सिद्धांत आणि व्यवहार- रमा गोळवलकर १३) Kamath, M.V. Professional Journalism, Vikas Publications १४)McQuail's Mass Communication Theory: Denis McQuail, Vistaar, 2005. १५)Saxena A. Fundamentals of reporting and editing Kanishka Publishers, 2007	

❖ अंतर्गत प्रात्यक्षिक मूल्यमापन:

पेपर क्र.१: पत्रकारिता आणि जनसंज्ञापन: संकल्पना, व्याप्ती

अ.क्र.	तपशील	गुण
१.	एका वर्तमानपत्राला भेट देऊन अहवाल लिहिणे.	५ गुण
२.	एका रेडिओ स्टेशनला भेट देऊन अहवाल लिहिणे.	५ गुण
३.	एका टीव्ही चॅनल किंवा यु-ट्यूब चॅनलला भेट देऊन अहवाल लिहिणे.	५ गुण
४.	एका चित्रपटावर समीक्षा लिहिणे आणि कोणत्याही सोशल मीडियावर एक पोस्ट टाकणे.	५ गुण
	एकूण	**२० गुण**

पेपर क्र.२: वार्ताहर: कार्ये आणि जबादारी

अ.क्र.	तपशील	गुण
१.	दोन बातम्यांची माहिती मिळवून बातमी लिहिणे.	५ गुण
२.	दोन विशेष बातम्या लिहिणे.	५ गुण
३.	दोन लोकांच्या मुलाखती घेणे आणि लिहिणे. वेगवेगळ्या सामाजिक वर्गातील असलेलेल्या दोन लोकांच्या मुलाखती घेणे.	५ गुण
४.	सोशल मीडियावर चर्चेत असलेल्या विषयांवर आधारित दोन बातम्या लिहिणे.	५ गुण
	एकूण	**२० गुण**

पेपर क्र.३:बातमीची विविध क्षेत्रे

अ.क्र.	तपशील	गुण
१.	पुढील क्षेत्रावर एक बातमी लिहिणे: मानवी स्वारस्य, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान, पर्यावरण, अर्थशास्त्र, विकास, मनोरंजन, क्रीडा, संस्कृती, सामाजिक, जीवनशैली, गुन्हेगारी. (१० बातम्या)	१० गुण
२.	पुढील क्षेत्रावर एक बातमी लिहिणे: राजकारण, सरकार, स्थानिक संस्था, ग्राहकवाद, पाणी आणि ऊर्जा, साक्षरता, लिंग, कृषी, आरोग्य, शिक्षण.(१० बातम्या)	१० गुण
	एकूण	**२० गुण**

पेपर क्र.४: संपादक: कार्ये आणि जबाबदरी

अ.क्र.	तपशील	गुण
१.	दोन संपादकीय लेख लिहिणे.	५ गुण
२.	दोन वृत्तलेख लिहिणे.	५ गुण
३.	दोन रूपक लेख लिहिणे.	५ गुण
४.	संपादकांना दोन पत्रे लिहिणे.	५ गुण
	एकूण	**२० गुण**

❖ लेखी परीक्षा: प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

कालावधी : ३ तास **एकूण गुण: ८०**

प्रश्न क्र.१: बहुपर्यायी प्रश्न (प्रत्येकी १ गुण) १६ गुण

१)
२)
३)
४)
५)
६)
७)
८)
९)
१०)
११)
१२)
१३)
१४)
१५)
१६)

प्रश्न क्र.२: संक्षिप्त टिपा लिहा.
(कोणतेही ६ पैकी ४ सोडवा) १६ गुण

१)
२)
३)
४)
५)
६)

प्रश्न क्र.३: संक्षिप्त उत्तरे लिहा. १६ गुण
(कोणतेही ४ पैकी २ सोडवा)

१)
२)
३)
४)

प्रश्न क्र.४: सविस्तर उत्तरे लिहा. १६ गुण
(कोणतेही २ पैकी १ सोडवा)

अ)
किंवा
ब)

प्रश्न क्र.५ : सविस्तर उत्तरे लिहा. १६ गुण

Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University, Solapur

Skill Development Centre

"Certificate Course in Journalism and Mass Communication"
Syllabus

❖ **Duration of course :** 6 Months

❖ **Need of Course:**

1) Students will be able to know the techniques of Journalism and Mass Communication.
2) Students will get confidence to practice journalistic activities.
3) Students can get all skills needed for a reporting and editing.

❖ **Employment and Entrepreneurship Opportunities From Course:**

1) Students will be able to work as reporter.

2) Students will be able to work as news editor.

3) Students will be able to start own newspaper/e-newspaper/online newspaper.

❖ **Admission Fees :** 3000/-

❖ **Student Eligibility:** A student who has passed 12th or equivalent examination.

❖ **Teacher Eligibility:** A Teacher should passed M.A. Mass Communication.

Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University, Solapur

Skill Development Centre

Syllabus Structure

Course Title : "Certificate Course in Journalism and Mass Communication "

Course Duration: 6 Months

Name of Skill Course	Duration	Name of Paper	Paper	Hours Per Paper	Theory Evaluation	Internal Practical Evaluation	Credits
Certificate Course in Journalism and Mass Communication	6 Months		I	45	80	20	3 Credits
			II	45	80	20	3 Credits
			III	45	80	20	3 Credits
			IV	45	80	20	3 Credits
Total				**180**	**320**	**80**	**12 Credits**

Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University, Solapur

Skill Development Centre

Course Title : "Certificate Course in Journalism and Mass Communication"

SYLLABUS Details

1)	Paper Title	1) Journalism and Mass Communication: Concepts, Scope 2)Reporter: Functions and Responsibility 3)Various Felds of News 4)Editor: Functions and Responsibility	
2)	Paper No.	Paper:1 Paper:2 Paper:3 Paper:4	
3)	Objectives of Papers	1. Students will be able to know the techniques of Journalism and Mass Communication. 2. Students will get confidence to practice journalistic activities. 3. Students can get all skills needed for a reporting and editing.	
4)	Expected out comes from Papers	1. The student will be skilled with journalistic techniques. 2. The student will be able to do reporting and editing.	
5)	**Content**		
	Paper:1	**Journalism and Mass Communication** • Nature, Scope and definitions, Elements of Journalism and Mass Communication, • Functions and Characteristics of Mass Communication • Role of Journalism and Mass Communication • History and Characteristics of Traditional and Folk Media, Print Media, Electronic Media (Radio, TV, Cinema), and Internet	45 Hours
	Paper:2	**Reporter: Work and Responsibility** • Definition, concepts, components, values, sources, structure of news. • Introduction to lead, Kinds of leads • Headlines- techniques, styles, purposes, kinds of Headlines, Language in newspapers • Qualifications and responsibilities of reporter. • Right to information and its use in reporting. • Kinds of reporting: Investigative, Interpretative, Beat Journalism, Press conference, Interviews. • Writing News For- Mobile Journalism, Online Newspaper,Radio, Television	45 Hours

	Paper:3	**Various Fields of News** • Human Interest, Science & Technology, Environment, Economics, Development, Commerce, Business, Cooperative Organizations • Politics, Government, Legislature, Local Bodies, Consumerism, Water & Energy, Literacy, Gender, Agriculture, Health, Education • Entertainment, Sports, Culture, Social, Life Style, Crime, Judiciary • Translation Of News: The News From PTI, UNI.	45 Hours
	Paper:4	**Editor: Work and Responsibility** • Organizational Chart of Editorial Department, • Department: Role of Managing Editor, Main Editor, Residential Editor, Assistant Editor, News Editor, chief-sub editor, sub- editor. • Editorial, Types of editorials. • Planning of editorial page Editing the opinion • Articles, Selecting and editing letters to the editor, • Structure of Newspaper Pages • Features, Types of features • Reviews • Proof Reading • New Technology and Editing Techniques	45 Hours
6)	Reference Books	1) बातमीदारी, सुनील माळी , राजहंस प्रकाशन, पुणे 2) पत्रकारिता :शोध आणि बोध ,सचिन वायकुळे, भाग्यश्री प्रकाशन, कोल्हापूर 3) मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास, रा.के.लेले, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे 4) पत्रकारितेची मुलतत्वे-सुधाकर पवार, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे 5) कृषिपत्रकरिता-सुधाकर पवार, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे 6) माध्यम अभ्यासातील प्रमुख संकल्पना- संजय रानडे ,डायमंड पब्लिकेश, पुणे 7) टीव्हीच्या पडद्यामागचं विश्व,डॉ. कविता राणे ,डायमंड पब्लिकेश, पुणे 8) मराठी पत्रकारिता: पहिली पावले, प्रा. सु.ह.जोशी,डायमंड पब्लिकेश, पुणे 9) महाराष्ट्रातील प्रसारमाध्यमे: काल आणि आज, संजय कोल्हटकर ,डायमंड पब्लिकेश, पुणे 10) माध्यम अभ्यास व माध्यम समीक्षा, संजय रानडे ,डायमंड पब्लिकेश, पुणे 11) टेलिविजन और क्राईम रिपोर्टिंग, वर्तिका नन्दा ,राजकमल प्रकाशन, नवी दिल्ली 12) जनसंवाद सिद्धांत आणि व्यवहार- रमा गोळवलकर 13) Kamath, M.V. Professional Journalism, Vikas Publications 14) McQuail's Mass Communication Theory: Denis McQuail, Vistaar, 2005 15) Saxena A. Fundamentals of reporting and editing Kanishka Publishers, 2007	

❖ INTERNAL PRACTICAL EVALUATION:

PAPER: 1 Journalism and Mass Communication: Concept, Scope

Sr. No	Details	Marks
1.	Visiting and writing report on one newspaper.	5 Marks
2.	Visiting and writing report on one radio station.	5 Marks
3.	Visiting and writing report on one TV Channel or YouTube Channel	5 Marks
4.	Writing review on one film and posting one post on any social media.	5 Marks
	Total	**20 Marks**

PAPER: 2 Reporter: Role and Responsibilities

Sr. No	Details	Marks
1.	Covering and writing two news.	5 Marks
2.	Writing two special stories.	5 Marks
3.	Conducting and writing interviews of two people. Peoples must be from different social class and must have some news value.	5 Marks
4.	Write two news based on trending topics discussed on social Media.	5 Marks
	Total	**20 Marks**

PAPER: 3 Various Fields of News

Sr. No	Details	Marks
1.	Writing one news on following fields: Human Interest, Science & Technology, Environment, Economics, Development, Entertainment, Sports, Culture, Social, Life Style, Crime. (10 News)	10 Marks
2.	Writing one news on following fields: Politics, Government, Local Bodies, Consumerism, Water & Energy, Literacy, Gender, Agriculture, Health, Education.(10 News)	10 Marks
	Total	**20 Marks**

PAPER: 4 Editor: Role and Responsibility

Sr. No	Details	Marks
1.	Writing two editorials	5 Marks
2.	Writing two news articles	5 Marks
3.	Writing two features	5 Marks
4.	Writing two letters to editor	5 Marks
	Total	**20 Marks**

❖ THEORY EXAMINATION: NATURE OF QUESTION PAPER

Duration: 3 Hours **Total Marks: 80**

Q. No. 1: Multiple Choice Questions

(1 Marks Each) 16 Marks

1)
2)
3)
4)
5)
6)
7)
8)
9)
10)
11)
12)
13)
14)
15)
16)

Q. No. 2: Write short notes.

(Any four out of six) 16 Marks

1)
2)
3)
4)
5)
6)

Q. No. 3: Write short answers.

(Any two out of four) 16 Marks

1)
2)
3)
4)

Q. No. 4: Write detailed answers.

(Any one out of two) 16 Marks

A)

Or

B)

Q. No. 5: Write detailed answers. 16 Marks